

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

НЕУСТОРОЄВ ЮРІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

УДК [665,013:658.77]:332

**ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ РЕГІОНАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ З ТЕХНІКО-
ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ДОРАДНИЦТВА В
АГРАРНІЙ СФЕРІ**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса - 2017

Дисертація є рукопис.

Робота виконана в Одеській національній академії харчових технологій
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: - доктор економічних наук, професор
САВЕНКО Ігор Іванович
Одеська національна академія харчових технологій,
завідувач кафедри менеджменту і логістики

Офіційні опоненти: - доктор економічних наук, доцент
ВАСИЛЬЧАК Світлана Василівна
Львівський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри економіки та економічної безпеки;

- доктор економічних наук, доцент
СКУПСЬКИЙ Руслан Миколайович
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку
людини ВНЗ «Університет «Україна»,
завідувач кафедри економіки та управління

Захист відбудеться **27 жовтня 2017 року о 13-00** годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.05 в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, аудиторія А-234.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112.

Автореферат розісланий **27 вересня 2017 року**.

**Вчений секретар
спеціалізованої ради**

І.В. Крупіца

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Модель планово-централізованої системи управління в Україні вичерпала свої можливості і потребує змін. Прогресивний розвиток національної економіки був можливий за умов переходу на ринкові моделі господарювання. Модель планово-централізованої системи управління замінила англо-американська модель, з лібералізацією економіки, приватизацією державного сектору та іншими принципами ринкового характеру. Макроекономічні зміни політичного та соціального устрою в Україні викликали трансформацію застарілих виробничих відносин у всіх сферах національної економіки. Найбільш затяжним переходом на ринкові відносини, що супроводжується рядом негативних процесів, виявився перехід у сфері агропромислового комплексу.

Ліквідація державних інституцій та соціальних програм на селі, ліквідація колективних господарств, розпаювання земель, вимагали запровадження нових форм та механізмів, які б забезпечили ефективне функціонування агропромислового виробництва. Як показав час, особливе місце серед негативних явищ займає місце руйнування матеріально-технічного забезпечення, ремонтної сфери, системи сервісного обслуговування.

Вирішення проблеми забезпеченості сільського господарства технікою дозволить Україні реалізувати потенціальні можливості аграрного сектора та зайняти провідне місце в рейтингу світових імпортерів продуктів харчування.

Проблемам оптимальності терміну експлуатації обладнання, ефективності ремонту техніки, модернізації та оновлення виробничого апарату присвячені роботи відомих вчених В.Г. Андрійчука, П.С. Березівського, Я.К. Білоусько, В. Г. Більського, С.В. Васильчак, С. М. Войта, А.І. Гайдуцького, М.І.Гричишина, М. Я. Демьяненко, В. В. Іванишина, С.М. Кваши, В.І.Кравчука, В.В.Лагодієнко, Ю.О. Лупенко, М.Й. Маліка, П.О. Мосіюка, Г. М. Підлесецького, П.Т.Саблука, І.І. Савенко, Р.М. Скупський, Н. В.Тарасова, В.І.Федорак та інших. Втім, при загальному підході до вирішення проблем формування ресурсного потенціалу обладнання на стадії конструювання, його експлуатації, теорії та практики ремонтного обслуговування техніки, рециклінг техніки та обладнання, як економічний феномен, не знайшов фундаментального дослідження сучасною економічною наукою.

Актуальність даного дослідження зумовлена недостатнім ступенем розробки теоретико-методичних підходів та прикладних рекомендацій щодо застосування на регіональному рівні інноваційних методів з ремонту та сервісного обслуговування обладнання агропромислового комплексу. Це і зумовило обрання теми дисертаційної роботи та структурно-логічну систему побудови дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри менеджменту і логістики Одеської національної академії харчових технологій “Управління ефективністю та інвестиційно-інноваційним розвитком

підприємств харчової промисловості та готельно-ресторанного бізнесу» (номер державної реєстрації 0113U001741).

Внесок автора полягає у розробці положень та методичних рекомендацій щодо удосконалення структури потужностей регіональних систем з організації інноваційних методів ремонту та сервісного обслуговування обладнання агропромислового комплексу..

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування та розробка теоретичних засад, науково-практичних рекомендацій щодо формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері.

Для досягнення означеної мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- визначити рівень забезпечення вітчизняних аграрних підприємств технікою та механізмами функціонального призначення, визначити стан їх фізичного та морального зносу;
- розробити концепцію формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері;
- обґрунтувати методичний підхід до оцінки потужності регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері;
- розвинути концептуальні засади формування типової структури регіонального центру техніко-технологічного обслуговування та дорадництва;
- удосконалити методичний підхід до управління інноваційним розвитком техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері;
- визначити понятійно-категоріальний апарат при використанні вживаної техніки в аграрній сфері, зокрема в частині уточнення змісту поняття «рециклінг техніки»;
- обґрунтувати науково-методичні рекомендації з використання рециклінгу при відновленні вживаної техніки;
- дослідити класифікація етапів розвитку технічного обслуговування аграрної сфери;
- дослідити механізм формування системи ефективного управління інноваційним розвитком підприємств вітчизняного сільськогосподарського машинобудування;
- розробити модель оптимізації структури послуг, що надаватимуться регіональними центрами з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері;
- визначити ефективні інструменти фінансування закупівель техніки та виробничих послуг підприємствами аграрної сфери.

Об'єктом дослідження виступають процеси формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері.

Предметом дослідження є теоретико-методичні положення і науково-практичні аспекти щодо формування мережі регіональних центрів з техніко-

технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення економічної науки, теорії управління, роботи провідних вітчизняних і закордонних учених у сфері управління. У процесі дослідження були використані сучасні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: *історичний* – при дослідженні виникнення, формування і розвитку ремонтів та сервісного обслуговування; *термінологічний* – при вивченні історії термінів «ремонт»; «сервісне обслуговування», «регіональні система»; *системного підходу* – при комплексному дослідженні виробничих форм та структур в аграрному секторі; *синтетичний (узагальнення), аналізу та синтезу* – при обґрунтуванні теоретичних положень і принципів формування системи ремонтного та сервісного обслуговування; *ієрархічної класифікації* – для групування підприємств залежно від ознак та виконуваних функцій; *статистичні методи (спостереження, статистичного групування, обробки і порівняння даних, динамічних рядів)* – при вивченні динаміки забезпечення аграрного сектору технікою функціонального призначення.

Інформаційною базою дослідження послужили законодавчі акти Верховної Ради України, Укази Президента України, розпорядження Кабінету Міністрів України, офіційні статистичні матеріали, результати досліджень вітчизняних і закордонних учених, а також досвід, результати проведених автором досліджень, матеріали науково-практичних конференцій.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в розробці теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері.

вперше:

– розроблено концепцію формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері, що дасть змогу аграрним підприємствам, не здатним придбати сучасну техніку та технології, отримувати інноваційні послуги техніко-технологічного та дорадницького характеру з визначенням місць дислокації, що ґрунтуються на системах землеробства в різних ґрунтово-кліматичних зонах країни та теорії центральних місць А.Льоша;

удосконалено:

– методичний підхід до оцінки потужності регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері, яка визначається шляхом розрахунку балансу потужностей регіону через різницю між сумарним обсягом всіх видів робіт з виробництва сільськогосподарських культур в регіоні та агротехнічними можливостями підприємств аграрної сфери регіону;

– методичний підхід до управління інноваційним розвитком техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері в умовах інтеграційних перетворень економіки регіонів, заснований на створенні умов

реалізації методів управління в умовах становлення єдиного економічного простору й спрямованих на формування системного ефекту перетворень;

– науково-методичні рекомендації з використання рециклінгу при відновленні вживаної техніки, де обґрунтовано концептуальні умови його реалізації, а саме: відновленню підлягають фізично зношені але морально не застарілі машини, відновленню підлягає техніка з ремонтпридатними базовими деталями; відновлена техніка в подальшому експлуатується новим власником;

набули подальшого розвитку:

– концептуальні засади формування типової структури регіонального центру техніко-технологічного обслуговування та дорадництва – як передетапу інноваційного прориву в аграрній сфері. До типової структури віднесено: дорадча діяльність; участь в проектах з аграрними розписками, надання виробничих послуг: сівба, збір врожаю, інші; продаж нової та вживаної техніки, лізинг техніки; сервісне обслуговування, ремонт, забезпечення запасними частинами; відновлення вживаної імпоротної техніки;

– класифікація етапів розвитку технічного обслуговування аграрної сфери, яку на відміну від діючої, доповнено сьомим етапом через насичення галузі сучасною імпоротною технікою, що характеризується надійністю, довговічністю, інноваційністю, є базою точного землеробства і безпілотних технологій, безперервного контролю технічного стану обладнання, моніторингу посівів та їх догляду;

– понятійно-категоріальний апарат при використанні вживаної техніки в аграрній сфері, зокрема в частині уточнення змісту поняття «рециклінг техніки», як сукупність процесів її створення, обслуговування і ремонту, що забезпечують можливість і здійснення повного відновлення всіх споживчих властивостей даної техніки відповідно до сучасних вимог після реалізації нею одного чи декількох «стандартних» життєвих циклів при якісно більш низькому рівні споживання матеріальних і енергетичних ресурсів протягом усього сукупного терміну служби техніки;

– механізм формування системи ефективного управління інноваційним розвитком підприємств вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, реалізація якого можлива за умов їх кооперації з ведучими світовими лідерами в машинобудуванні;

– розроблено модель оптимізації структури послуг, що надаватимуться регіональними центрами з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері, яка дає можливість багатоваріантного вибору надання послуг за напрямками: виробничі послуги (оранка, підживлення рослин, культивування, догляд за рослинами, збір урожаю); продаж, оренда, лізинг, ремонт, сервісне обслуговування техніки; дорадча діяльність; робота з аграрними розписками тощо;

– рекомендації для визначення ефективних інструментів фінансування закупівель техніки та виробничих послуг агропідприємствами, де обґрунтовані основні складові якими виступають кредити, лізинг та аграрні розписки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх впровадження в діяльність господарюючих суб'єктів аграрної сфери, органах управління та регулювання регіональним сільськогосподарським виробництвом для створення регіональної системи безперервного діагностування технічного стану техніки, визначення строків проведення ремонтів та сервісного обслуговування.

Результати дисертаційного дослідження, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Регіонального фонду підтримки підприємництва в Миколаївській області (довідка № 20/19 від 26.12.2016 р.); Херсонської обласної ради (довідка № 28-238-649/354 від 17.11.2016 р.). Окремі положення роботи можуть використовуватися в навчальному процесі Одеської національної академії харчових технологій при викладенні дисциплін «Організація планування виробництва», «Управління підприємствами» (довідка № 3050/58/2-16 від 18.05.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною роботою, в якій викладено авторський підхід до вирішення теоретико-методичних і практичних проблем організації регіональної системи безперервного діагностування технічного стану техніки, визначення строків і проведення ремонтів та сервісного обслуговування техніки. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використано лише ті положення, які отримано автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднені автором на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях серед яких найбільш важливими були: Всеукраїнська науково-методична конференція «Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія і сучасність» (Миколаїв, 23–24 вересня 2016 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Українська наука: проблеми сьогодення та перспективи розвитку» (м.Одеса, 2016), щорічні конференції професорсько-викладацького складу Одеської національної академії харчових технологій (Одеса, 2014-2016 рр.). Наукові результати обговорювалися й отримали позитивну оцінку на: наукових семінарах кафедри менеджменту і логістики ОНАХТ, круглому столі «Тенденції розвитку підприємств переробної галузі». в рамках II спеціалізованої виставки «АГРОСФЕРА» 18-20 листопада 2015 р. м. Одеса, круглому столі «Інновації в переробній галузі» в рамках III спеціалізованої виставки «Агросфера» 23-25 листопада 2016 р.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 12 наукових працях, у тому числі 1 в колективній монографії, 8 – в статтях фахових видань, 4 – у матеріалах конференції. Загальний обсяг публікацій складає 9,02 ум. друк. арк., з яких 4,8 ум. друк. арк. належать особисто автору.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних

літературних джерел, додатків. Основний обсяг роботи викладений на 187 сторінках друкованого тексту, який включає 21 таблицю та 10 рисунків. Список використаних джерел із 209 найменування викладено на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено зв'язок з науковими програмами, темами і планами, сформульовано мету, об'єкт, предмет та задачі досліджень, визначено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про їх реалізацію, особистий внесок автора, апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері» розглянуто наукові засади організації агросервісного обслуговування та дорадництва, обґрунтовано інноваційні вектори техніко-технічного обслуговування техніки та обладнання сільськогосподарського призначення, досліджено правове забезпечення функціонування регіональних центрів з агросервісного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері.

В результаті дослідження узагальнені існуючі підходи до визначення ролі, змісту й трактування поняття «ремонтно-технічного обслуговування». Обґрунтовано, що поняття «ремонтно-технічного обслуговування» слід розглядати як комплекс послуг щодо забезпечення аграрного виробництва машинами, спеціальними установками, обладнанням і запасними частинами через виконання робіт з ремонту і технічного обслуговування, а також надання консультаційних послуг щодо підбору й експлуатації техніки та обладнання.

Обґрунтовано, що зазначену категорію «ремонтно-технічного обслуговування» необхідно розглядати як складну інтегровану систему, що характеризується певною кількістю господарюючих суб'єктів, різноманітним процесів, неоднозначністю розв'язуваних завдань, значними обсягами інформації, наявністю тісних функціональних зв'язків між елементами й розгалуженістю структури. Її основними властивостями є: цілісність, структурованість, відокремленість.

На основі систематизації етапів агротехнічного обслуговування сільськогосподарської техніки в регіонах виділено шість етапів його розвитку. Перший етап характеризується наявністю примітивних засобів виробництва. Характерною ознакою другого етапу (кінець 1928 р.) стала організація першої державної машинно-тракторної станції (МТС), що дало можливість перевести колгоспно-радгоспне виробництво до обслуговування тракторною технікою. Третій етап розвитку технічного обслуговування сільськогосподарської техніки характеризується розробкою «Правила догляду за тракторами і причіпним інвентарем та їх ремонт», які законодавчо затвердили систему планових технічних обслуговувань. Четвертий етап охоплює період з 1934 по 1958 рр., де виконання технічних обслуговувань стає обов'язковим. З ліквідацією МТС у 1958 р. розпочинається п'ятий етап розвитку технічного обслуговування. В 1964 р. була повсюдно запроваджена триномерна система, яка значно спрощувала планування й організацію технічного обслуговування тракторів.

Шостий період характеризується відмовою від планово-запобіжної системи технічного обслуговування і ремонту, та запровадженням контрольної-виконавчої системи технічного обслуговування і ремонту, що ґрунтується на спостереженні технічного стану машин за допомогою діагностування і виконання окремих операцій з технічного обслуговування за його результатами.

Автор вважає, що з закупівлею закордонної, техніки, (яка суттєво вирізняється від вітчизняного як в конструктивному так і в інноваційному плані), слід виділити сьомий етап, який базується на системі безперервного контролю за технічним станом всіх складових техніки (механічної, електричної, електронних систем управління та контролю, які забезпечують безпілотні технології, використання агродронів), що забезпечує оптимальність циклу: експлуатація – сервісне обслуговування – ремонт техніки.

Економічні взаємовідносини між підприємницькими структурами з виробничого обслуговування та аграрними підприємствами будуються на основі прямих договорів, в яких зазначають усі умови виробничого обслуговування та розрахунки за надані послуги. Ці відносини мають ґрунтуватись на принципах взаємовигідного партнерства. Сучасні умови вимагають принципово нової системи виробничого обслуговування сільськогосподарських товаровиробників. Це пов'язано з виникненням нових організаційних форм у сільськогосподарському виробництві та переходом засобів виробництва переважно у приватну власність, що дає змогу сільським товаровиробникам економніше використовувати кошти і майно та вибирати залежно від економічної доцільності між виконанням робіт власними силами чи на стороні.

Досліджено нормативно-правову базу розвитку вітчизняного машинобудування, яка базується на Законах України та Постановах Кабінету міністрів, щодо забезпечення функціонування ринку обладнання. Такими є Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» від 07.02.2002 № 3023-III, Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» 5 жовтня 2006 року N 229-V, Постанова Кабінету міністрів від 27 травня 2013 р. № 369 «Про затвердження Порядку визначення ступеня локалізації виробництва підприємствами вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу вітчизняної техніки і обладнання та встановлення показників ступеня локалізації виробництва тракторів та інших самохідних енергетичних засобів сільськогосподарського призначення, спеціальних автомобілів сільськогосподарського призначення, самохідних та причіпних комбайнів», систематизує співпрацю вітчизняних машинобудівників зі своїми закордонними колегами в рамках залучення високотехнологічних вузлів та агрегатів, які не виготовляються вітчизняними підприємствами. Упорядкування відносин між власниками техніки та ремонтними підприємствами регламентується Постановою Кабінету міністрів від 3 липня 2013 р. № 643 «Про затвердження Технічного регламенту з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів» є виступає базовим документом із

створення регіональних ремонтних центрів.

Доведено, що ремонтно-транспортні підприємства вивільняють галузі сільськогосподарського виробництва від виконання операцій із обслуговування і, в такий спосіб, створюють можливість зосередити зусилля на процесі виробництва. Крім того, сфера ремонтно-технічного обслуговування пов'язана із промисловим виробництвом (сільськогосподарської техніки, обладнання, устаткування), адже продаж матеріально-речових товарів породжує попит на їх обслуговування, яке поступово трансформується у невід'ємну складову товару (ремонт, гарантійне обслуговування, технічне обслуговування, транспортування тощо), і навпаки, – надання послуг створює попит на обладнання та інші промислові товари. Ремонтно-технічне обслуговування виконує роль сполучної ланки між промисловим виробництвом та власне сільськогосподарським виробництвом.

У другому розділі «Аналіз стану та тенденції забезпечення аграрної сфери регіонів технікою та обладнанням» розглянуто стан забезпеченості аграрної сфери регіонів України технікою та знаряддями сільськогосподарського призначення, здійснено аналіз стану та особливостей розвитку підприємств вітчизняного машинобудування для аграрної сфери та досліджено тенденції формування регіональних центрів з агросервісного обслуговування та дорадництва.

Поглиблений аналіз показує, що протягом періоду реформ спостерігається різке зниження платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, яке призвело до стійкої тенденції спаду матеріальнотехнічної оснащеності. Причому кількість технічних засобів з року в рік продовжує зменшуватися, табл. 1. Нині основними машинами сільське господарство забезпечене лише на 38-60%.

Таблиця 1

Наявність сільськогосподарської техніки в господарствах України на кінець року, тис. шт.

Найменування техніки	Рік					2008 р. до 1991р., %	Рік					2016 у % до 2010 р.
	1991	1996	2000	2005	2008		2010	2013	2014	2015	2016	
Трактори	497,3	441,7	318,9	216,9	177,4	35,7	151,3	146,0	130,8	127,9	132,6	87,6
Комбайни:	105,2	85,9	65,2	47,2	39,1	37,2	32,8	30,1	27,2	26,7	27,4	83,5
кукурудзозбиральні	15,3	12	7,9	4,8	3,2	21	2,5	2,0	1,8	1,6	1,5	60,0
картоплезбиральні	9,6	6,8	3,6	1,9	1,4	14,6	1,7	1,5	1,3	1,2	1,2	70,6
бурякозбиральні	19,8	18,3	13,0	8,5	5,8	29,3	4,2	3,0	2,7	2,4	2,3	54,8
Машини посівні та для садіння	172,9	157,5	139,1	101,0	84,7	49,0	75,9	74,9	69,2	69,3	67,2	88,5
Жатки валкові	68,1	45,1	34,8	23,1	17,6	28,6	15,2	14,5	13,5	13,6	14,5	95,4

Доведено, що критичною є ситуація із забезпеченням технікою в господарствах населення, де 1 трактор припадає майже на 30 господарств, а один зернозбиральний комбайн на 259 господарств. Крім того, на відміну від

сільськогосподарських підприємств, на господарства населення не поширюються пільги з придбання техніки в кредит чи через систему лізингу, не передбачена для них і часткова компенсація вартості за рахунок бюджетних коштів.

Проведений аналіз наявної в сільськогосподарських підприємствах техніки показує, що майже 90 % становлять технічні засоби розроблені ще в колишньому СРСР, близько 7 % – машини, які освоєні в Україні останніми роками, решта припадає на імпортовану техніку, значну частку якої становлять машини вторинного ринку. Майже 90 % техніки, що залишилася в сільськогосподарських підприємствах, відпрацювала по одному й більше нормативних строків експлуатації. Низький технічний стан машин негативно впливає на їхню надійність. Через технічні несправності та фізичне зношення в Україні щорічно не використовується 25-35 % сільськогосподарських машин, що призводить до розтягування агротехнічних строків виконання робіт і втрат 20-30 % врожаю. Готовність тракторів, комбайнів, автомобілів, інших засобів залишається невисокою й становить 0,59-0,77. Для підтримання техніки в робочому стані необхідно щорічно ремонтувати практично увесь машинно-тракторний парк.

Встановлено, що основними причинами погіршення технічного забезпечення аграрного виробництва є: зниження купівельної спроможності сільськогосподарських підприємств; зменшення за таких умов виробництва сільськогосподарської техніки вітчизняними заводами; невідповідність більшості вітчизняних сільгоспмашин сучасним вимогам аграрного виробництва.

Відзначено, що в нагальний час потужності заводів сільгоспмашинобудування завантажені лише на 15-30 %. Зношення їх технологічного обладнання сягає 70–85%, а його середній вік – 30–35 років. Такий стан справ зумовлений відсутністю коштів на технологічне оновлення виробництва. Дотепер заводи сільськогосподарського машинобудування витрачали 90-120 млн. грн. на рік на оновлення застарілого заводського обладнання та 3-5 млн. грн. на наукові розробки за потреби 350-400 млн. грн. і 480 млн. грн. відповідно. В результаті вітчизняні заводи випускають техніку, яка поступається за якісними характеристиками імпортованим зразкам. Серед причин низької якості та надійності більшості української техніки також застарілість нормативно-технічної бази створення й виробництва сільгоспмашин. Про це свідчать проведені випробування понад 1300 найменувань сільськогосподарських машин в УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого. Було встановлено, що в кожному п'ятому випадку причиною виходу техніки з ладу є конструктивні недоробки на стадії проектування, до 35 % відмов є наслідком низької якості виготовлення, а 30 % – низького технічного рівня елементної бази.

Проаналізовано тенденції щодо переваг аграріїв у виборі техніки і виявлено, що незважаючи на запроваджені урядом економічні важелі технічного переоснащення сільського господарства (часткове здешевлення кредитів комерційних банків, 30 % компенсація вартості складної

сільгосптехніки і фінансовий лізинг), сільськогосподарські виробники дедалі частіше віддають перевагу хоч і дорожчій, проте якіснішій, надійнішій, продуктивнішій і комфортнішій імпортній техніці.

На нашу думку, необхідність розвитку в Україні ринку вторинної (уживаної) техніки зумовлена низькою платоспроможністю багатьох сільгоспвиробників. До організації цього ринку повинні долучитися виробники техніки, дилери заводів-виробників, фірмові технічні центри. Тут буде корисним досвід розвинутих країн Заходу, де машинобудівні компанії практикують викуп уживаної техніки при реалізації більш сучасних її модифікацій. При цьому вартість викуплених машин зараховується у платіж за нові. Викуплена техніка підлягає рециклінгу й подальшому перепродажу на вторинному ринку. Таким чином, викуп уживаної техніки виробниками є стимулом для прискорення збуту нових моделей і наповнення ринку вторинної техніки. Робота цього ринку пов'язана з організацією належного технічного обслуговування та ремонту сільськогосподарської техніки на базі спеціалізованих ремонтно-технічних підприємств за участю заводів-виробників. Формою участі машинобудівних заводів має стати організація відновлення машин і обладнання, адже капітально-відновлювальний ремонт у 2-3 рази дешевший за нову машину.

Згідно авторських досліджень та дослідження фахівців Українського науково-дослідного інституту прогнозування та випробування техніки і технології для сільськогосподарського виробництва імені Леоніда Погорілого структура ринку сільськогосподарських знарядь для рослинництва по рівню технічної їх досконалості України має вигляд: 1 покоління – одно операційні, повторення союзної системи машин; 2 покоління – модернізовані та комбіновані знаряддя; 3 покоління – складні, автоматизовані, універсальні, високопродуктивні. Насичення вітчизняного аграрного сектору сільськогосподарськими знаряддями 2 та 3 покоління здійснюється за рахунок імпортних поставок.

За нашими дослідженнями, вітчизняне виробництво сучасної техніки можливе за рахунок організації складального виробництва в режимі SKD/CKD. Технологія великовузлового складання SKD полягає в тому, що 100% вузлів і агрегатів (модулів) SKD ввозяться на територію країни, і на вітчизняних заводах здійснюється їх складання в режимі SKD. Технологія дрібновузлового повного складання CKD включає зварювання, фарбування і складання з використанням матеріалів, деталей і вузлів місцевого виробництва з локалізацією 60 % від виробника і 40 % компонентів, включаючи монтаж, прямого виробництва на складальному підприємстві. Для вирішення зазначених проблем необхідно забезпечити умови для створення спільних підприємств сільськогосподарського машинобудування та ліцензійного виробництва сучасної якісної техніки на території України.

У третьому розділі «Концепція формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері» обґрунтовано організаційно-економічні умови формування мережі регіональних центрів техніко-технологічного обслуговування та

дорадництва в аграрній сфері, розроблено структуру та функціональні потужності регіонального центру техніко-технологічного обслуговування та дорадництва, запропоновано оптимізаційну модель створення та функціонування регіонального центру агротехнічного обслуговування та дорадництва.

Враховуючи наявність зонального характеру формування структур центрів, в роботі рекомендовано типову структуру регіонального центру техніко-технологічного обслуговування та дорадництва – як передетапу інноваційного прориву в аграрній сфері регіону, рис. 1. До типової структури віднесено: дорадча діяльність; участь в проектах з аграрними розписками, надання виробничих послуг: сівба, збір врожаю, інші; продаж нової та вживаної техніки, лізинг техніки; сервісне обслуговування, ремонт, забезпечення запасними частинами; відновлення вживаної імпоротної техніки.

Рис. 1. Типова структура послуг регіональним центром з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва

На організацію та роботу представленого регіонального центру здійснює вплив наявність транспортних магістралей та місткість ринку транспортних послуг певного регіону, наявність у регіоні підприємств виробників аграрної техніки та підприємств з її ремонту.

Дослідженням встановлено, що створення і функціонування регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва можливе за умов його прибутковості. Для досягнення такої умови необхідно вибрати місце розташування центру у регіонах, де є потреба в послугах і обсяги їх забезпечать прибутковість центру в довгостроковій перспективі. Крім того, потужності регіонального центру визначаються шляхом розрахунку балансу

потужностей регіону через різницю між сумарним обсягом всіх видів робіт з виробництва сільськогосподарських культур в регіоні та агротехнічними можливостями аграрних підприємств регіону. Для вирішення означеної задачі нами розроблено економіко-математичну модель отримання максимального прибутку від оперативної діяльності регіональним центром, що є предметом дійсного дослідження:

$$f(x) = \sum_{i \in T} \sum_{i \in I} \sum_{n \in N} r_{in} x_{imn} - \sum_{i \in I} \sum_{n \in N} h_{in} x_{imn} \rightarrow \max, \quad (1)$$

З урахуванням обґрунтованого нами методичного інструментарію розроблено схему організації регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва в аграрній сфері, рис.2.

В структуру центрів рекомендується введення дорадчого відділу, адже в регіонах України сільськогосподарське дорадництво не набуло належного розвитку (дорадчими послугами охоплено менше 5 % товаровиробників).

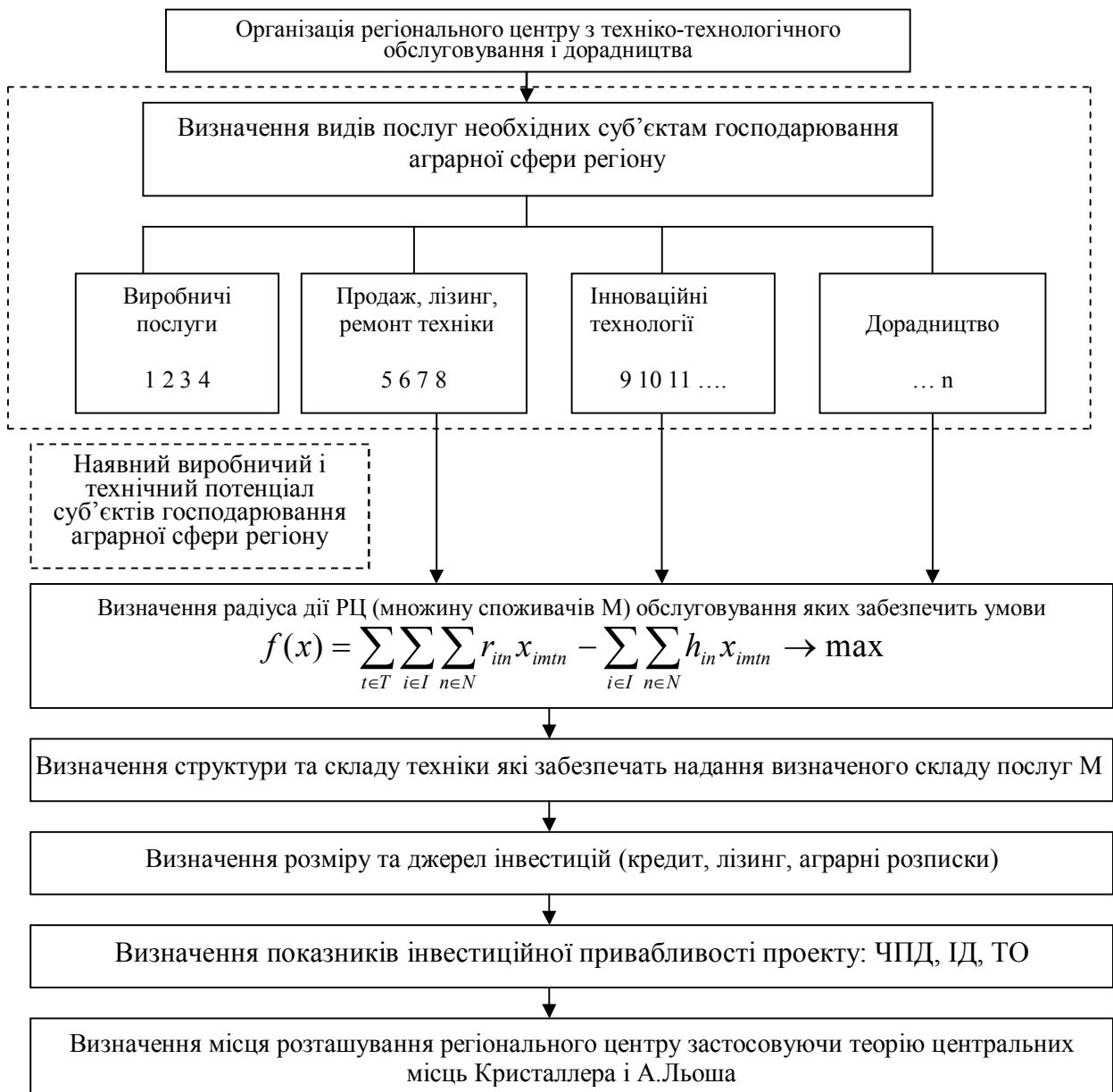

Рис. 2. Схема організації регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва в аграрній сфері

Метою діяльності дорадчого відділу є сприяння покращенню добробуту сільського населення та розвитку сільської місцевості через підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок сільського населення та сільськогосподарських товаровиробників, задоволення та захист їх соціальних, економічних, фахових та інших інтересів. Основними завданнями є: сприяння провадженню освітньої діяльності для сільського населення та сільськогосподарських товаровиробників із питань менеджменту, маркетингу, права, екології, застосування сучасних технологій та впроваджень науки, техніки і технологій тощо.

Доведено необхідність застосування механізму введення в обіг аграрних розписок за сприяння Міжнародної фінансової корпорації (IFC). Даний інструмент фінансування доцільно використовувати при закупівлі техніки через регіональні центри, де концентрується вся інформація щодо перспективних урожаїв та проводяться технологічні операції з вирощування та догляду за рослинами. У якості застави виступає майбутній врожай сільгоспкультур. Практика застосування аграрних розписок в регіонах показує, що даний інструмент фінансування використовується переважно для придбання насіння, добрив, засобів захисту рослин, паливно-мастильних матеріалів, запасних частин. При цьому відсутні прецеденти придбання за допомогою аграрних розписок сільськогосподарської техніки.

Задачами виробничого блоку регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва в аграрній сфері є надання виробничих послуг із виконання технологічних операцій власною та орендованою технікою, оренда та лізинг нової та вживаної сільськогосподарської техніки, сервісне та ремонтне обслуговування техніки, запровадження новітніх технологій із сканування земельних площ на предмет вмісту поживних речовин та видача рекомендацій щодо ефективного внесення добрив, безперервне діагностування технічного стану сільськогосподарської техніки клієнтів в радіусі дії центру, підготовка кадрів.

Доведено, що переміщене із-за кордону вживане обладнання, незважаючи на його фізичний знос, має вищу інноваційну привабливість аніж вітчизняне. Складається парадоксальна ситуація: вітчизняне машинобудування виробляє морально застаріле обладнання тоді, коли завезені технічні засоби, після проведення відновлювальних робіт, володіють вищою конкурентоспроможністю, як по цінових так і по якісних параметрах.

Дослідження показали, що процес відновлення на ремонтних підприємствах фізично зношеної імпоротної техніки включає комплекс дій з відновлення зношених деталей та закупівлю технологічно складних комплектуючих деталей та вузлів у фірм-виробників з послідувочою збіркою та налагодженням техніки. При цьому застосовуються зарубіжні технології що виступає передумовою інноваційного прориву в вітчизняному машинобудуванні.

Розміщення в регіональному центрі системи корпорації AGCO Fuse Connected Services надає можливість підприємствам аграрної сфери слідкувати

за роботою техніки в реальному часі та підтримувати постійний зв'язок з дилерами та сервісними службами. Система надає безпрецедентно велику кількість інформації, що дозволяє управляти всім парком сільськогосподарської техніки, оптимізуючи час і продуктивність роботи машин та скорочуючи кількість простоювань. Названі розробки уможливають створення системи безперервного діагностування технічного стану всіх деталей машини, через контроль часу роботи машини; режиму роботи деталі (робочий чи холостий). На базі названих показників та характеристик зносу деталей, які виступають похідними від означених, система видає інформацію щодо технічного стану кожного вузла та окремої деталі. У випадках, коли діагностовані параметри машини наближуються до критичних або знаходяться у зоні критичного стану, працівники центру діагностики повинні прийняти рішення, щодо подальшої експлуатації машини чи зупинки для проведення технічного обслуговування чи ремонту.

При сумісній роботі регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва в аграрній сфері і господарств-замовників, які отримують послуги виникає ряд ефектів. Основними можна назвати ефект масштабу та ефект комплексних переваг. Ефект масштабу виникає в результаті виконання великої кількості операцій. Так, регіональний центр працюючи на великих земельних масивах (оранка, сівба, підживлення, культивування, збирання врожаю, транспортування), домагається зниження витрат на допоміжних та обслуговуючих операціях, холостому перегоні техніки і, відповідно, збільшення прибутку. Названий ефект засновано на законі зниження сукупних витрат на 20 – 30 % при кожному подвоєнні обсягів виробництва й на більш повному використанні потужностей.

Механізм взаємодії регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва в аграрній сфері із господарствами-замовниками при наданні виробничих послуг представлено на рис. 3.

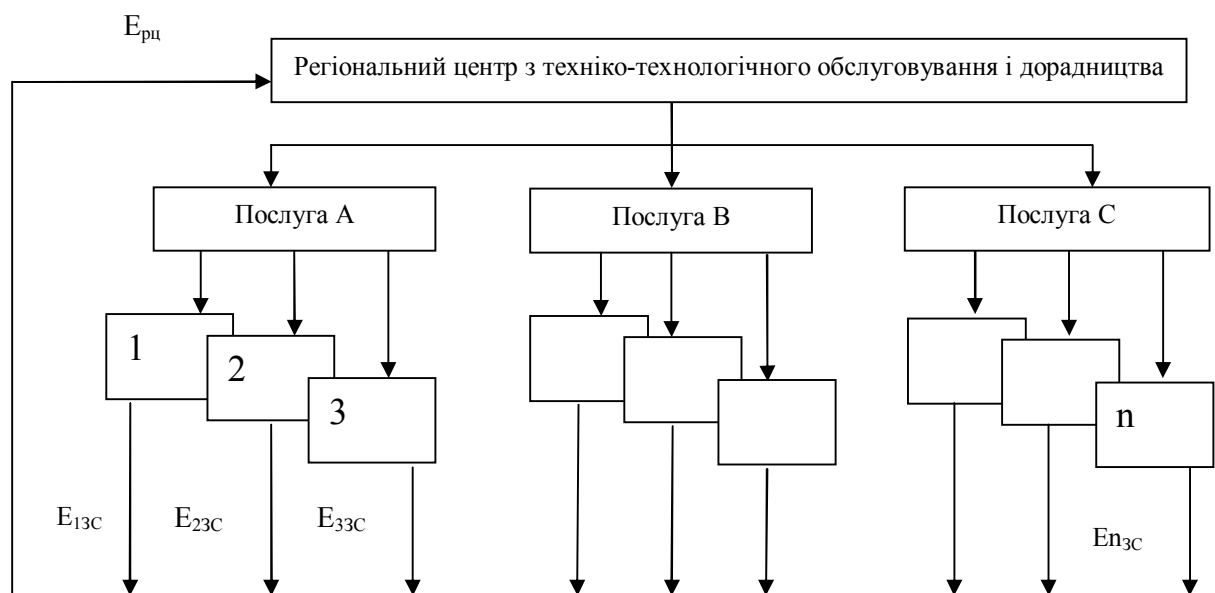

Рис. 3. Механізм взаємодії регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва із господарствами-замовниками при наданні виробничих послуг

Ефект комплексних переваг означає, що пакет послуг набагато привабливіший господарству-замовнику, аніж кожна окрема послуга чи сума декількох із них. Господарство-замовник зацікавлене в тому, щоб всі послуги виконувалися одним центром, що знизить витрати в транспортуванні, маркетингу та інших операціях по пошуку виконавця окремих послуг.

Ефект від їхньої спільної діяльності (E^S) розраховується за формулою:

$$E^S = \sum_{i=1}^n E_i + \sum_{i=1}^n E_n = \sum_{i=1}^n (E_i + E_{nzc}), \quad i=1, n \quad (2)$$

Розміщення в регіонах означених центрів з техніко-технологічного обслуговування і дорадництва в аграрній сфері вирішить ряд проблем ринку:

- формування загальнодоступної мережі виробничо-логістичних потужностей створить конкурентне середовище на регіональному ринку;
- ліквідує необхідність купувати техніку всього технологічного ряду агровиробникам, що володіють невеликими банками земель, передаючи на аутсорсинг ряд технологічних операцій центру;
- уможливить застосування інноваційних технологій (дронна техніка) з догляду за посівами, ефективного використання техніки, за рахунок створення системи безперервного діагностування технічного стану машин.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі теоретичного узагальнення обґрунтовано методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо вирішення важливої наукової і практичної проблеми формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері. За результатами дослідження зроблено висновки теоретичного, методологічного і науково-прикладного характеру:

1. Дослідження показали, що в аграрній сфері регіонів країни для забезпечення виробничих процесів використовують технічні засоби більшість з яких розроблені ще в колишньому СРСР, близько 7% – машини, які освоєні в Україні останніми роками, решта припадає на імпорту переважно вживану техніку. Майже 90% техніки, що залишилася в підприємствах аграрної сфери, відпрацювала по одному й більше нормативних строків експлуатації. Через технічні несправності та фізичне зношення в Україні щорічно не використовується 25-35 % сільськогосподарських машин, що призводить до розтягування агротехнічних строків виконання робіт і втрат 20-30 % врожаю. Готовність тракторів, комбайнів, автомобілів, інших засобів залишається невисокою й становить 0,59-0,77. Для підтримання техніки в робочому стані необхідно щорічно відновлювати практично увесь машинно-тракторний парк.

2. В результаті дослідження розвинено понятійно-категоріальний апарат при використанні вживаної техніки в аграрній сфері, зокрема в частині уточнення змісту поняття «рециклінг техніки», як сукупність процесів її

створення, обслуговування і ремонту, що забезпечують можливість і здійснення повного відновлення всіх споживчих властивостей даної техніки відповідно до сучасних вимог після реалізації нею одного чи декількох «стандартних» життєвих циклів при якісно більш низькому рівні споживання матеріальних і енергетичних ресурсів протягом усього сукупного терміну служби техніки.

3. Розширено класифікацію етапів розвитку технічного обслуговування аграрної сфери, яку на відміну від діючого, доповнено сьомим етапом через насичення галузі сучасною імпортною технікою, що характеризується надійністю, довговічністю, інноваційністю, є базою точного землеробства і безпілотних технологій, безперервного контролю технічного стану обладнання, моніторингу посівів та їх догляду.

4. Розроблено науково-методичні рекомендації з використання рециклінгу при відновленні вживаної техніки, де обґрунтовано концептуальні умови його реалізації, а саме: відновленню підлягають фізично зношені але морально не застарілі машини, відновленню підлягає техніка з ремонтпридатними базовими деталями; відновлена техніка в подальшому експлуатується новим власником.

5. Розвинено механізм формування системи ефективного управління інноваційним розвитком підприємств вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, реалізація якого можлива за умов їх кооперації з ведучими світовими лідерами в машинобудуванні. Вітчизняне виробництво сучасної техніки можливе за рахунок організації складального виробництва в режимі SKD/CKD.

6. Обґрунтовано методичний підхід до оцінки потужності регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері, яка визначається шляхом розрахунку балансу потужностей регіону через різницю між сумарним обсягом всіх видів робіт з виробництва сільськогосподарських культур в регіоні та агротехнічними можливостями аграрних підприємств регіону.

7. Сформовано концепцію формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері, що дасть змогу аграрним підприємствам, не здатним придбати сучасну техніку та технології, отримувати інноваційні послуги техніко-технологічного та дорадницького характеру з визначенням місць дислокації, що ґрунтуються на системах землеробства в різних ґрунтово-кліматичних зонах країни та теорії центральних місць А.Льоша.

8. Створення і функціонування регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва можливе за умов його прибутковості. Для досягнення такої умови необхідно вибрати місце розташування центру у регіонах, де є потреба в послугах і обсяги їх забезпечать прибутковість центру в довгостроковій перспективі. Крім того, потужності регіонального центру визначаються шляхом розрахунку балансу потужностей регіону через різницю між сумарним обсягом всіх видів робіт з виробництва сільськогосподарських культур в регіоні та агротехнічними можливостями аграрних підприємств регіону.

9. Визначено концептуальні засади формування типової структури регіонального центру техніко-технологічного обслуговування та дорадництва – як передетапу інноваційного прориву в сфері агропромислового комплексу. До типової структури віднесено: дорадча діяльність; участь в проектах з аграрними розписками, надання виробничих послуг: сівба, збір врожаю, інші; продаж нової та вживаної техніки, лізинг техніки; сервісне обслуговування, ремонт, забезпечення запасними частинами; відновлення вживаної імпоротної техніки.

10. Розроблено модель оптимізації структури послуг, що надаватимуться регіональними центрами з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері, яка дає можливість багатоваріантного вибору надання послуг за напрямками: виробничі послуги (оранка, підживлення рослин, культивування, догляд за рослинами, збір урожаю); продаж, оренда, лізинг, ремонт, сервісне обслуговування техніки; дорадча діяльність; робота з аграрними розписками, інші.

11. Доведено необхідність застосування механізму введення в обіг аграрних розписок за сприяння Міжнародної фінансової корпорації (IFC). Даний інструмент фінансування доцільно використовувати при закупівлі техніки через регіональні центри, де концентрується вся інформація щодо перспективних урожаїв та проводяться технологічні операції з вирощування та догляду за рослинами. У якості застави виступає майбутній врожай сільгоспкультур. Практика застосування аграрних розписок в регіонах показує, що даний інструмент фінансування використовується переважно для придбання насіння, добрив, засобів захисту рослин, паливно-мастильних матеріалів, запасних частин. При цьому відсутні прецеденти придбання за допомогою аграрних розписок сільськогосподарської техніки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Неустроев Ю. Г. Регіональні сервісні центри з агротехнічного обслуговування як чинник конкурентоспроможності / Ю.Г.Неустроев // Конкурентоспроможність харчових галузей України в контексті євроінтеграції: колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук., проф. І. І. Савенка, канд. екон. наук, доц. І. О. Седікової. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2016. – С. 192-197.

Статті у зарубіжних та вітчизняних періодичних виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

2. Неустроев Ю. Г. Теоретико-правові основи організації технічного обслуговування та ремонту техніки. / І. І. Савенко, Ю. Г. Неустроев // Наук. журнал «Економіка харчової промисловості». Том 8. Випуск 1/2016р. С. 45–50. Журнал індексується в : *World Cat, BASE (Bielefeld Academic Search Engine), Uran, Research Bible, Google Scholar*.

3. Неустроев Ю. Г. Шляхи розвитку вітчизняного машинобудування сільськогосподарської техніки / Ю.Г.Неустроев // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-

ту. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 8. Ч. 2, 2016. С.70–74.

4. Неустроєв Ю. Г. Організація безперервного діагностування технічного стану сільськогосподарського обладнання / Ю.Г.Неустроєв // Иркутский научный журнал «Наука в современном мире» – № 4, 2016. С. 45–52.

5. Неустроєв Ю. Г. Новітні регіональні центри агросервісного обслуговування [Електронний ресурс] / Ю. Г. Неустроєв // Інфраструктура ринку. – 2017. – № 3. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.market-infr.od.ua>.

6. Неустроєв Ю. Г. Територіальна спеціалізація сільського господарства – як основа формування мережі регіональних центрів з агросервісного обслуговування / Ю. Г. Неустроєв // Економічна і продовольча безпека в Україні. 2016. – Т. 4, Вип. 3. – С. 18-24.

7. Неустроєв Ю. Г. Регіональна система телекомунікаційних технологій, як основа організації безперервного діагностування технічного стану техніки аграрного призначення / Ю. Г. Неустроєв // Економічна і продовольча безпека в Україні. 2016. – Т. 4, Вип. 4. – С. 28-32.

8. Неустроєв Ю. Г. Формування структури регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та сільськогосподарського дорадництва / Ю.Г.Неустроєв // Економічна і продовольча безпека в Україні. 2017. – Т. 1, Вип. 5. – С. 44-50.

9. Неустроєв Ю. Г. Теоретичні основи формування регіональної мережі техніко-технологічного обслуговування та сільськогосподарського дорадництва / Ю. Г. Неустроєв // Вісник ХНАУ. – 2017. – Вип. 2. – С. 128-133.

Праці апробаційного характеру та матеріали науково-практичних конференцій

10. Неустроєв Ю.Г. Місце вторинного обладнання на ринку сільськогосподарського обладнання України / Ю.Г.Неустроєв // Круглий стіл «Тенденції розвитку підприємств переробної галузі». в рамках II спеціалізованої виставки «АГРОСФЕРА» 18-20 листопада 2015 р. м. Одеса.

11. Неустроєв Ю. Г. Регіональні центри сервісного обслуговування та ремонту сільськогосподарської техніки / Ю.Г.Неустроєв // Круглий стіл «Інновації в переробній галузі» в рамках III спеціалізованої виставки «Агросфера» 23-25 листопада 2016 р.

12. Неустроєв Ю. Г. Проблеми із забезпечення аграрного сектора сільськогосподарською технікою та шляхи їх вирішення / Ю.Г.Неустроєв // Зб. тез 76 всеукр. наук.-практ. конф. науково – педагогічного складу ОНАХТ, 18-22 квітня 2016 р. м. Одеса.

АНОТАЦІЯ

Неустроєв Ю.Г. Формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за

спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса 2017.

У дисертації розглянуто теоретичні положення та розроблено методичний інструментарій щодо організації мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадчої діяльності в аграрній сфері України, зокрема: визначено рівень забезпечення вітчизняних аграрних підприємств технікою та механізмами функціонального призначення, визначити стан їх фізичного та морального зносу; розроблено концепцію формування мережі регіональних центрів з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері України; обґрунтовано методичний підхід до оцінки потужності регіонального центру з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері; розвинуто концептуальні засади формування типової структури регіонального центру техніко-технологічного обслуговування та дорадництва; удосконалено методичний підхід до управління інноваційним розвитком техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері; визначено понятійно-категоріальний апарат при використанні вживаної техніки в аграрній сфері, зокрема в частині уточнення змісту поняття «рециклінг техніки»; обґрунтовано науково-методичні рекомендації з використання рециклінгу при відновленні вживаної техніки; досліджено класифікацію етапів розвитку технічного обслуговування аграрної сфери; досліджено механізм формування системи ефективного управління інноваційним розвитком підприємств вітчизняного сільськогосподарського машинобудування; розроблено модель оптимізації структури послуг, що надаватимуться регіональними центрами з техніко-технологічного обслуговування та дорадництва в аграрній сфері; визначено ефективні інструменти фінансування закупівель техніки та виробничих послуг підприємствами аграрної сфери.

Ключові слова: аграрна сфера, регіональні центри, техніко-технологічне обслуговування, дорадча діяльність, технічні засоби, ремонт та відновлення, агротехнології, агротехнічне забезпечення.

АННОТАЦИЯ

Неустроев Ю.Г. Формирование сети региональных центров по технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 - развитие производительных сил и региональная экономика. - Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса 2017.

В диссертации рассмотрены теоретические положения и разработан методический инструментарий по организации сети региональных центров по технико-технологическому обслуживанию и консультационной деятельности в аграрной сфере Украины, в частности: определен уровень обеспечения отечественных аграрных предприятий техникой и механизмами

функционального назначения, определено состояние их физического и морального износа; разработана концепция формирования сети региональных центров по технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере Украины; обоснован методический подход к оценке мощности регионального центра по технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере; развито концептуальные основы формирования типовой структуры регионального центра технико-технологического обслуживания и консультирования; усовершенствован методический подход к управлению инновационным развитием технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере; определены понятийно-категориальный аппарат при использовании подержанной техники в аграрной сфере, в частности в части уточнения содержания понятия «рециклинг техники»; обоснованы научно-методические рекомендации по использованию рециклинга при восстановлении подержанной техники; исследовано классификацию этапов развития технического обслуживания аграрной сферы; исследован механизм формирования системы эффективного управления инновационным развитием предприятий отечественного сельскохозяйственного машиностроения; разработана модель оптимизации структуры услуг, предоставляемых региональными центрами по технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере; определены эффективные инструменты финансирования закупок техники и производственных услуг предприятиями аграрной сферы.

В результате исследования развито понятийно-категориальный аппарат при использовании подержанной техники в аграрной сфере, в частности в части уточнения содержания понятия «рециклинг техники», как совокупность процессов ее создания, обслуживания и ремонта, обеспечивающих возможность и осуществление полного восстановления всех потребительских свойств данной техники в соответствии с современными требованиями после реализации ею одного или нескольких «стандартных» жизненных циклов при качественно более низком уровне потребления материальных и энергетических ресурсов сквозняк м всего совокупного срока службы техники.

Расширена классификация этапов развития технического обслуживания аграрной сферы, которую в отличие от действующего, дополнен седьмым этапом из-за насыщения отрасли современной импортной техникой, характеризуется надежностью, долговечностью, инновационностью, является базой точного земледелия и беспилотных технологий, непрерывного контроля технического состояния оборудования, мониторинга посевов и их ухода.

Разработаны научно-методические рекомендации по использованию рециклинга при восстановлении подержанной техники, где обоснованы концептуальные условия его реализации, а именно: восстановлению подлежат физически изношены, но морально не устаревшие машины, восстановлению подлежит техника с ремонтпригодной базовыми деталями; восстановленная техника в дальнейшем эксплуатируется новым владельцем.

Обоснован методический подход к оценке мощности регионального центра по технико-технологического обслуживания и консультирования в

аграрной сфере, которая определяется путем расчета баланса мощностей региона из-за разницы между суммарным объемом всех видов работ по производству сельскохозяйственных культур в регионе и агротехническими возможностями аграрных предприятий региона.

Сформирована концепция формирования сети региональных центров по технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере Украины, что позволит аграрным предприятиям, не способным приобрести современную технику и технологии, получать инновационные услуги технико-технологического и консультационного характера с определением мест дислокации, основанные на системах земледелия в различных почвенно-климатических зонах Украины и теории центральных мест А.Льоша.

Определены концептуальные основы формирования типовой структуры регионального центра технико-технологического обслуживания и консультирования - как начальный этап инновационного прорыва в сфере агропромышленного комплекса. С типовой структурой отнесены: совещательный деятельность; участие в проектах по аграрным распискам, предоставление производственных услуг: сев, сбор урожая, другие; продажи новой и поддержанной техники, лизинг техники; сервисное обслуживание, ремонт, обеспечение запасными частями; восстановление применяемой импортной техники.

Разработана модель оптимизации структуры услуг, предоставляемых региональными центрами по технико-технологического обслуживания и консультирования в аграрной сфере, которая дает возможность многовариантного выбора предоставления услуг по направлениям: производственные услуги (вспашка, подкормки растений, культивация, уход за растениями, сбор урожая) продажа, аренда, лизинг, ремонт, сервисное обслуживание техники; совещательный деятельность; работа с аграрными расписками, другие.

Ключевые слова: аграрная сфера, региональные центры, технико-технологическое обслуживание, совещательный деятельность, технические средства, ремонт и восстановление, агротехнологии, агротехническое обеспечения.

SUMMARY

Neustroev Y.G. Formation of a network of regional centers for technical and technological servicing and advisory services in the agrarian sector. - Manuscript.

Thesis for a candidate degree in economic sciences (doctor of philosophy), specialty 08.00.05 - development of productive forces and regional economics. Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, 2017.

The dissertation considers the theoretical positions and developed a methodical tool for the organization of a network of regional centers for technical and technological services and advisory activity in the agrarian sector of Ukraine, in particular: the level of provision of domestic agrarian enterprises by equipment and mechanisms of functional purpose, the state of their physical and moral deterioration;

the concept of forming a network of regional centers for technical and technological services and advisory services in the agrarian sector of Ukraine was developed; the methodical approach to the assessment of the capacity of the regional center for technical and technological services and advisory services in the agrarian sector is substantiated; the conceptual principles of the formation of the typical structure of the regional center of technical and technological service and advisory services are developed; improved methodological approach to the management of innovative development of technical and technological services and advisory services in the agrarian sector; the conceptual-categorical apparatus is determined at the use of used equipment in the agrarian sector, in particular, in part with the refinement of the content of the concept of "recycling of technology"; scientifically-methodical recommendations on the use of recycling during the restoration of the used equipment are substantiated; the classification of stages of development of technical maintenance of agrarian sphere is investigated; the mechanism of formation of the system of effective management of innovative development of enterprises of the domestic agricultural mechanical engineering is explored; the model of optimization of the structure of services developed by the regional centers for technical and technological service and advisory services in the agrarian sector was developed; effective means of financing the purchase of equipment and production services by agricultural enterprises are determined.

Keywords: agrarian sphere, regional centers, technical and technological service, advisory activity, technical means, repair and restoration, agrotechnologies, agrotechnical support.

Підписано до друку 29.08.2017 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 0,9. Зам. № 535. Наклад 100 прим.

Надруковано з готових оригінал-макетів
ФОП Попова Н.М., м. Одеса, вул. Палубна, 9/4. Тел. 777-80-61